

گزارش دو مورد خونریزی گوارشی در کودکان در اثر بلع زالو

دکتر اکبر کاظمی^۱، دکتر شیرین باجغلی

چکیده مقاله

دو کودک مبتلا به خونریزی حاد گوارشی که هر دو در عرض یک ماه به بیمارستان الزهرا(س) اصفهان مراجعه کردند و مورد بررسی و درمان قرار گرفتند. این بیماران با علائمی چون استفراغ خونی، ملنا و ایستاکسی مراجعه کرده بودند.

پس از بررسی‌های انجام شده مشخص شد، علت خونریزی گوارشی در این دو مورد، بلع زالو چسبیده شده به نازوفارنکس بوده که با خارج کردن زالو، خونریزی گوارشی بیماران قطع شده و با بهبودی کامل مرخص شدند.

● واژه‌های کلیدی: زالو، خونریزی گوارشی

مقدمه

خونریزی بخش فوقانی دستگاه گوارش یک اورژانس نسبتاً شایع و گاهی کشنده می‌باشد که ممکن است در همه گروه‌های سنی رخ دهد. (۱) علیرغم پیشرفت‌های انجام شده میزان مرگ و میر ناشی از خونریزی بخش فوقانی دستگاه گوارش در طول ۵۰ سال گذشته حدود ۸ تا ۱۰ درصد بوده است (۱) و پیش آگهی آن بستگی به مشکلات زمینه‌ای، شدت خونریزی و درمان مناسب دارد (۲).

گاستروئودودینتیس اروزو و پیتیک اولسر علل اصلی خونریزی حاد بخش فوقانی دستگاه گوارش در بچه‌ها هستند. (۲) در مطالعه‌ای که از مارس ۱۹۹۲ تا سپتامبر ۱۹۹۴ در شیراز روی ۸۵ کودک انجام شد یکی از علل نادر خونریزی گوارشی زالو بود که در ۲ مورد از این بیماران یافت شده بود (۳).

زالوها، انگل‌هایی هستند که در اندازه و رنگ‌های مختلف وجود دارند و می‌توانند از چند میلی متر تا نیم‌متر باشند و معمولاً در آب و جوی‌های آب یافت می‌شوند (۴).

وقتی آبی که حاوی زالوست نوشیده شود، زالو در مخاط فارنکس، لوزه‌ها، مری، بینی یا نازوفارنکس و به ندرت در لارینکس جای می‌گیرد و از محل قرار گرفته شده ماده‌ای به نام hirudin ترشح می‌کند که این ماده با مهار عوامل انعقادی خون، موجب بلع خون توسط زالو می‌شود. زالوها به سرعت از طریق بلعیدن خون رشد می‌کنند و ممکن است برای هفته‌ها در یک محل بمانند (۵).

وقتی که زالو در حفره بینی یا نازوفارنکس جای گیرد بیماران با علائمی ایستاکسی، انسداد بینی و احساس جسم خارجی در بینی مراجعه می‌کنند (۵). این مقاله به معرفی دو مورد می‌پردازد که هر دو مورد در عرض یک ماه با علائم خونریزی گوارشی و ایستاکسی به اورژانس مراجعه کردند و در بررسی‌هایی که انجام شد علت خونریزی در این بیماران زالو بوده است.

مورد اول

پسر بچه ۳ ساله‌ای در تاریخ ۸۲/۵/۱ به اورژانس بیمارستان الزهرا(س) اصفهان مراجعه کرد و بستری شد. بیمار از دو روز پیش از مراجعه دفع مدفوع سیاه رنگ و بدبو شبیه به ملنا داشته و روز مراجعه دچار استفراغ‌های حجیم حاوی لخته‌های خون و خون روشن شده بود. شرح حالی از مصرف دارو نمی‌داد. آب منزل بیمار تصفیه شده بود ولی بیمار یک هفته پیش در پارک آب نوشیده بود.

بیمار Pale و در معاینه دهان و گلو، لخته خون عقب حلق مشاهده می‌شد. در معاینه شکم تندرست آبی گاستر نداشت. کبد و طحال بزرگ نبود. در آزمایش‌های پاراکلینیک CBC، هموگلوبین غیرطبیعی بود (۹g/dl). بیمار تحت مشاوره پزشکی گوش و حلق قرار گرفت و زالویی عقب حلق مشاهده شد که با فورسیس بیرون کشیده شد و بیمار با حال عمومی خوب روز بعد از بیمارستان مرخص شد.

مورد دوم

دختر بچه ۲/۵ ساله‌ای در تاریخ ۸۲/۵/۱۷ از بیمارستان زرین‌شهر به بیمارستان الزهرا(س) ارجاع داده شده بود و بستری شد. بیمار از یک هفته پیش گهگاهی دچار ایستاکسی می‌شده است و از سه روز پیش ملنا پیدا کرده بود. بیمار روز قبل از مراجعه یک بار استفراغ حاوی لخته‌های خون داشته که به بیمارستان زرین‌شهر مراجعه کرده بود و در آزمایشات انجام شده $Hb=7/5$ گرم در دسی‌لیتر داشته که برای بررسی علت GI.Bleeding به بیمارستان الزهرا(س) ارجاع داده شده بود. بیمار مجدداً روز پذیرش در بیمارستان نیز دچار استفراغ با لخته‌های خون روشن شد.

بیمار اهل روستای چرمهین توابع زرین‌شهر بود. شرح حالی از مصرف دارو نمی‌داد. آب منزل تصفیه شده بود ولی کنار منزل جوی آب آلوده‌ای وجود داشت که والدین از نوشیدن آب کودکان از جوی آب بی‌اطلاع بودند.

۱- گروه اطفال، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

جنوبی وجود دارد و در خاک زندگی می‌کند.

نوع دوم aquatic leeches می‌باشد که فک ضعیف‌تری دراد و برای رشد نیاز به بافتهای نرم مثل مخاط دستگاه گوارشی دارد و از خون تغذیه می‌کند. این انگل از طریق دهان و بینی انسان ضمن شست و شوی حلق و بینی یا نوشیدن آب وارد بدن می‌شود و به فازوفارنکس، و اپی گلوت یا ازوفارگوس و حتی تراشه و برونش می‌چسبد (۶). این انگل وقتی به مخاط چسبید، می‌تواند تا ۸۹۰ درصد وزنش، خون انسان را بمکد (۷). به همین دلیل زالوی آبی می‌تواند عوارض بیشتری نسبت به زالوی خاکی ایجاد کند چرا که بیشتر سبب آنمی شدید نیازمند ترانسفیوژن خون می‌شوند (۶). وقتی زالو در حفره بینی یا نازوفارنکس جای گیرد، بیمار ممکن است ایستاکسی، انسداد بینی و یا احساس جسم خارجی در حفره بینی کند (۵).

در مواردی زالو می‌تواند وارد سیستم جنس مؤنث شود و خونریزی واژینال ایجاد کند که لازم است با بیماریهای دیگر ناحیه ژنیتال در تشخیص افتراقی باشد (۶).

به نظر می‌رسد معاینه دقیق دهان و گلو خصوصاً در کودکان در حالت خونریزی گوارشی با توجه به علل نادر خونریزی مثل زالو حائز اهمیت باشد.

بیمار Pale و در معاینه دهان و گلو: ته حلق لخته خون مشاهده شد. در معاینه شکم تندر نس اپی گاستر نداشت. کبد و طحال بزرگ نبود. با توجه به لخته خون مشاهده شده ته حلق بیمار، مشاوره گوش و حلق انجام شد و ضمن لارنگوسکوپی غیرمستقیم هیچ یافته‌ای به دست نیامد و توصیه شد در صورت خونریزی مجدداً معاینه شود. لذا برای بیمار NG-Tube گذاشته شد و شست و شوی معده انجام شد. حدود ۱۰ دقیقه پس از گذاشتن NG-Tube بیمار تحریک شد و استفراغ کرد و قسمتی از زالو در دهانش مشاهده شد که با فورسپس خارج شد. روز بعد بیمار با حال عمومی خوب از بیمارستان مرخص شد.

بحث

زالو یک انگل مکنده خون می‌باشد که متعلق به خانواده phylum annelida کلاس hirudinea می‌باشد (۵).

دو نوع زالو در انسان ایجاد بیماری می‌کند. نوع اول land leeches است که فک قوی دارد و با چسبیدن به پوست و نفوذ در آن آزردهای پوستی ایجاد می‌کند. این نوع در آسیا - آفریقای جنوبی - هندوستان و آمریکای

مراجع

- 1- lichtenstein DR, Berman MD, wolfe MM: approach to the patient with acute upper gastro-intestinal hemorrhage. In: Taylor MB (ed). gastrointestinal Emergencies. Baltimore: Williams and Wilkins, 1992: 92-116
- 2- Kato S, Nakagawa H, Harada Y: A clinical study of upper gastrointestinal endoscopy in Japanese Children. Acta Ped JPN 1991; 33: 36-42.
- 3- Lent CM serofonergic modulation of the feeding behaviour of the medicinal leech. JEXP Biol 1998; 137: 513-527.
- 4- Labadi MH, jamal MN leeches in the larynx. J laryngol Otol 1997; 111:980-981.
- 5- G.B. White, leeches and leech infestation. In:G.C. cook, Editor, Manson's tropical disease (20 th ed),, saunders, London 1998; 1523-1525.
- 6- A.AL-hadrani, C.debry, F.faucon and A.fingerhut, Hoarseness due to leech ingestion. J. laryngol. Otol. 114 2000; pp. 145-146.